

Barsi Ernő Rábapatonán

Pápai Bernadett Éva
Széchenyi István Egyetem, Győr

Bevezetés

2020-ban ünnepeljük Barsi Ernő születésének századik évfordulóját. Ez a kerek évforduló lehetőséget ad arra, hogy megemlékezzünk az ünnepelt kivételes egyéniségéről és arról a nagyszerű tevékenységéről, amellyel hosszú, tartalmas élete során fáradhatatlanul munkálkodott az élő magyar népdal megőrkítésén. A munkásságával foglalkozó szakirodalmat bibliográfiák foglalják össze. (Lanczendorfer 1995; Léránt 2010). Ezt az elhivatott munkát végezte Rábapatonán is szívvel-lélekkel. Utó kutatással ennek a felbecsülhetetlen értékű tevékenységének szeretnék emléket állítani a szemtanúk visszaemlékezéseinek segítségével.

Barsi Ernő ének-zene tanár, zenetörténész és néprajzkutató 1970-ben kezdte meg széleskörű gyűjtőmunkáját Rábapatonán. A helyben ismert és énekelt népdalokon kívül lejegyzett népszokásokat, mondókákat, kiszámolókat, gyermekdalokat, még falucsúfolókat is. Gyűjtőútja kezdete óta éppen fél évszázad telt el, hiszen ötven évvel ezelőtt járt először Rábapatonán. Azok az akkori fiatalabb énekesek, akiknek dalait könyvében megőrkítette, ma már nagyon idősek. Két olyan egykori adatközlő énekessel tudtam még beszélni, akik a kezdetektől jelen voltak és részt vettek Barsi Ernőnek abban a fáradhatatlan gyűjtőmunkájában, amelynek eredménye a *Rábapatonai hagyományokból 1973.* című, 1974-ben kiadott könyv lett. Ők ketten: Molnár Ferencné Varga Teréz, aki már 89 éves, és Bán Rafaelné Banyó Anna, ő most 83 éves. Már csak ők ketten vannak életben az 1970-ben alapított első rábapatonai „Pávakör” egykori lelkes alapító tagjai közül.

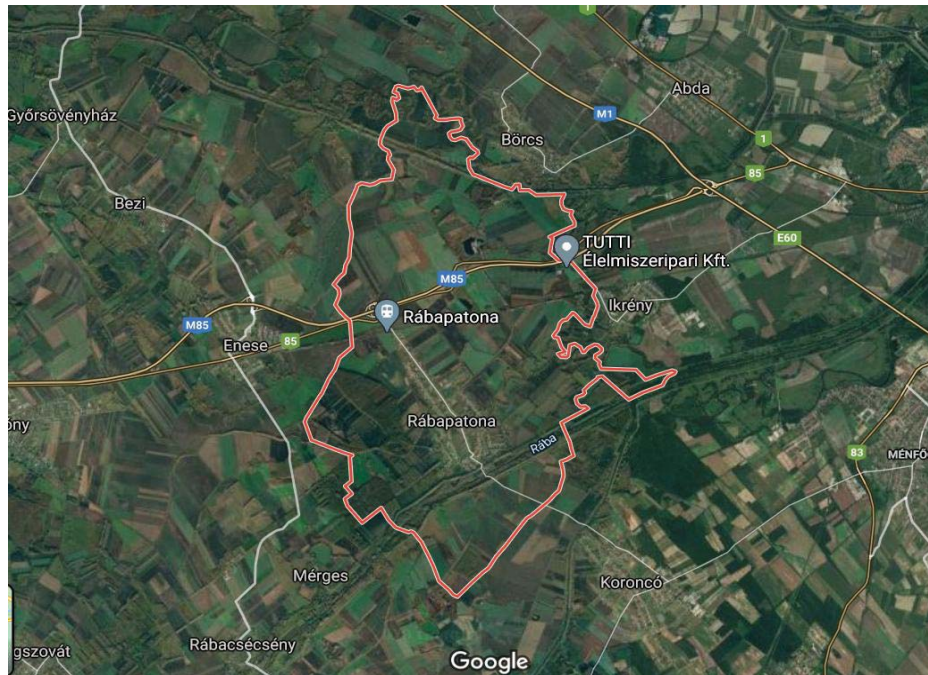
Ezúton is szeretnék köszönetet mondani nekik szíves szóbeli közléseikért, valamint a hozzám eljuttatott és e dolgozatban közzétett fényképeikért. Eredetileg természetesen személyes találkozásokat terveztünk, de a világjárvány által okozott helyzet miatt személyesen nem, csak telefonon beszélhettünk. A velük való kapcsolatfelvételhez nagybátyám, Bán Ferenc rábapatonai önkormányzati képviselő nyújtott nélkülözhetetlen segítséget. Eöry Endre helyett, aki a *Rábapatonai hagyományokból 1973.* című kötetben Barsi Ernő szerzőtársa volt, és a gyűjtő munkát is aktívan segítette, csak özvegyének tehettem fel kérdéseimet. Eöry Endre özvegye, Eöry Endréné is sok fontos információval szolgált. Mindannyiuknak hálás köszönet érte.

Személyes indíttatásból is választottam ezt a témát, mert azóta már elhunyt idős rokonaim közül többen is Barsi Ernő fontos adatközlői voltak, mindannyian kiválóan és szívesen énekeltek: nagyapám testvére, Bán Gábor, felesége, Bán Gáborné Molnár Anna, valamint nagyapám unokaöccse, Bán Rafael.

Valamennyiüket jól ismertem. Édesanyám révén magam is rábapatonai származású vagyok, és a gyermekkoromat ebben a faluban töltöttem. Valójában anyai nagyapám családja volt mindig is rábapatonai. „Bajnok” Bán Antal nagyapám a Bán nagycsaládból származott, hét fiúgyermeket neveltek fel a szülei, „Cimer” Bán Ferenc és Kovács Anna. Bán Gábor, akinek régi katonadalát megőrizte Barsi Ernő gyűjtése, a nagyapám legidősebb bátyja volt, ő még a 19. században, 1899-ben született (Barsi–Eöry 1973: 166, 34. dal).

2. Rábapatonáról röviden

Rábapatonona a rábaközi régió peremén helyezkedik el. Győrtől mintegy húsz kilométerre fekszik a Rába mellett, Győrből indulva Csorna irányában a második település. A falu azonban nem közvetlenül a M85 főútvonal és a Győr-Sopron-Ebenfurti (GYSEV) vasútvonal mellett helyezkedik el, hanem azoktól 4 kilométerrel, illetve 3 és fél kilométerrel messzebb található a faluközpont, közvetlenül a Rába folyó mellett (1. ábra).

1. ábra: Rábapatonona a térképen

Forrás:

<https://www.google.com/maps/place/R%C3%A1bapatonona,+9142/@47.6469787,17.4199783,15560m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x476beb8456618f87:0x400c4290c1e41c0!8m2!3d47.6314656!4d17.4797584?hl=hu>
(letöltés: 2021. 01. 23.)

Ez jelentős távolság volt, főként a modern, rendszeres buszközlekedés előtti időkben 1957 előtt, (Barsi–Eöry 1973: 245), amikor még gyalog kellett megtenni vagy kerékpárral, végig a hosszú „hatóles uton” egészen a település központjáig. Ez a tény akár eredményezhetett volna komoly mértékű elvándorlást, de a megfelelő munkalehetőséget kínáló Győr közelsége ezt a hátrányt szerencsésen ellensúlyozta. A falu lakossága nem fogyott el, nagyjából állandó maradt a XX. század második felében. A településen lakók száma kissé növekedett az utóbbi évtizedekben – a XX. század végén és a XI. század elején –, így a természetes fogyás helyett a lakosság száma kismértékben nő beköltözők miatt jelenleg is. Az itt élők száma 2020-ban pontosan 2650 fő (Bán Ferenc szíves közlése). Barsi Ernő itt jártakor, az 1970-es népszámlálás adatai szerint 2470 fő élt a faluban (Barsi–Eöry 1973: 245).

A település múltjáról: a falut először 1253-ban említette oklevél Villa Potuna alakban, nem tisztázott azonban, hogy ez az említés Rábapatonóra vagy a Veszprém megyei Lovászpatonára vonatkozott (Burján 2009: 19). Rábapatonona lakossága saját hagyománya és a történészek véleménye szerint is besenyő eredetű (Darkó 1972: 259).

A település címerében ekevas, csoroszlya, gabonakalász és szablyát tartó kar látható. Az előbbieket valószínűleg a múltban a község megélhetését nyújtó mezőgazdasági tevékenységre, az utóbbi feltehetően a középkori háborús eseményekre utal, amelyek többször is sújtották az itteni lakosságot: törökök, labancok és egyéb martalócok többször is kifosztották a falut. Ilyen

alkalmakkor a lakosság általában elmenekült, és csak később települt vissza egy része (Barsi–Eöry 1973: 243).

A falu életét mindig is meghatározta a Rába. A folyó eredetileg a házak között kanyargott, az első házak a régi térképi ábrázolások szerint a Rába által körülvevett szigetre települtek, ezért került a település nevébe a falu neve elé a folyó neve (Rábapatonai Település Arculati Kézikönyv). A Rábát a 19. század végén szabályozták, ez a tájat nagymértékben átalakító munkát 1888-ban fejeződött be. A szabályozással új, egyenes medret ástak, ezért a folyó azóta már nem a faluban, hanem a falu mellett folyik, elkerülve azt. A régi, kanyargó meder holtággá változott, később lassan feltöltődött, de nyomai még jól felismerhetők a település legrégebbi részén. A községet korábban Káptalan-Patona néven is ismerték, mert a falu birtokosa már 1368-ban a győri káptalan volt (Csánki–Fekete Nagy 1897: 525).

A faluban a művelődési házat 1962-ben építették, helyi nevén „kultur”. Itt rendezte meg Rábapatonai az első saját népdalversenyét 1970-ben az országos népdalverseny, a televíziós „Röpülj páva” verseny hatására. Ugyanitt alakult meg az a „Pávakör”, amely a későbbiekben sokáig Barsi Ernő zenei irányításával működött, és amelynek vezetője Eöry Endre volt. A népdalkör és hagyományörző csoport alapvető célja az volt, hogy megmentse, megőrizze és bemutassa a régi helyi hagyományokat, szokásokat, és ebben a tevékenységében segítette a csoportot hosszú évekig Barsi Ernő.

A tradíciók megőrzésére és felelevenítésére azért volt szükség, mert a község lakossága a helyi termelőszövetkezetben végezhető, hagyományos mezőgazdasági tevékenység helyett egyre inkább a győri ipari üzemekben vállalt munkát az 1960-as évektől. A régi szokások és hagyományok az életmódváltással kezdtek eltűnni, de legalábbis elhalványulni.

3. A Rábapatonai hagyományaiból 1973. című könyvről

Barsi Ernő *Rábapatonai hagyományaiból 1973.* című könyvében örökítette meg évekig tartó gyűjtőútja eredményeit. Ő éppen a megfelelő időpillanatban kezdte el és végezte ezt a felbecsülhetetlen értékű gyűjtőmunkát. Akkor járt és gyűjtött Rábapatonán, amikor éltek még azok a szépkorúak, akik még jól emlékeztek a régi hagyományokra, dalokra, életre. Barsi Ernő így ír munkájáról, annak céljairól könyve előszavában: „Szeretnők, ha ez a könyvecske hasonló munkára ösztönző példa lehetne azok számára, akik szívükön viselik a magyar népdal ügyét, segítség az új anyagot keresőknek, öröm forrása az énekelni vágyóknak és az újabb és újabb patonai nemzedékeknek pedig őseiktől kapott drága örökség” (Barsi–Eöry 1973: 4).

A kiadvány, amelynek szerkesztője is ő volt, összesen 264 oldalon – a kötet végén található dalszövegmutató tanúsága szerint –, abc rendbe foglaltan 154 mondókát, kiszámolót és népdalt tartalmaz. A könyv gerince, a Népdalkincs a mai Rábapatonán című fő rész Barsi Ernő munkája, – ez 235 oldal terjedelmű, a község múltjáról szóló rövid, 9 oldalas összefoglaló fejezetet Eöry Endre írta. A kötet három év szorgalmas gyűjtőmunkájának volt a szó szerint „kézzelfogható” eredménye. A könyv egy-egy példánya sok rábapatonai családhoz eljutott, e tanulmány szerzőjének nagyszüleinél is ott volt a szobában, az asztalon.

A Rábapatonán gyűjtött népdalokat Barsi Ernő több csoportba rendezte. Az alkalomhoz kötött dalokat csak meghatározott alkalmakkor énekelték, ilyenek például a gyermekjátékdalok is, hiszen a gyerekek csak játék közben énekelték ezeket. A „jeles napok” dalai: újévi, háromkirályok, balázsolás, pünkösdi, karácsonyi és János-napi sajátos dalok. Ehhez a csoporthoz sorolta még a Luca-napi verses jókívánságokat is, bár ezeknek a gyűjtés időpontjában már nem volt dallamuk. Alkalomhoz kötött dalok voltak még a lakodalmi dallamok és a gyász dalai is. Az alkalomhoz nem kötött dalokat bármikor, pusztán csak a dalolás örömeért énekelték. Ezekből a dalokból válogatott be a legtöbbet Barsi Ernő a kiadványba.

Ez a könyv nemcsak dallammal, kottával együtt lejegyzett dalok egyszerű kollekciója, hanem a szerző saját maga örökítette meg az adatközlők beszámolóit alapján az akkor még élő

„Kizökkent világ” – Szokatlan és különleges élethelyzetek: a nem-konvencionális, nem “normális”, nem kiszámítható jelenségek korszaka?

XXIV. Apáczai-napok Tudományos Konferencia tanulmánykötete

népszokásokat is. Erre vonatkozóan példaként említhető, hogy a korabeli rábapatonai lakodalom menetének és az előzményként hozzá tartozó udvarlási szokásoknak, leánykérésnek és kézfogónak pontos, részletes leírása összesen 38 oldalt foglal el a kötetben. Ebben a részben bemutatásra kerültek nemcsak a helyi lakodalmi dallamok, hanem a különféle szokások és a verses köszöntők is, például a menyasszony-búcsúztató és a sokféle szórakoztató lakodalmi szöveg, főként a „vőfíny” által elmondott versek vagy tréfás mese. A lakodalom ismertetésében még a hagyományos lakodalmi ételek felsorolása is megtalálható a hozzájuk tartozó „rigmusokkal” együtt.

A kiadvány végén helyezkedik el a néprajzi szempontból önmagában is igen értékes adattár. Ez azokat az adatközlő énekeseket mutatja be, akiknek dalai bekerültek a könyvbe. Harminc énekes hosszabb-rövidebb életrajzát, személyes adatait, életének rövid történetét és életének néhány érdekes epizódját tartalmazza, köztük Molnár Ferencné Varga Terézét és Bán Rafaelné Banyó Annáét is. A leghosszabb szövegrész idősebb Molnár Ferenc röviden összefoglalt életrajza, amelyben gyermekkorát, katonaeleményeit és az átélt második világháborús éveket eleveníti fel. Őt említi a kötet a legtöbb, legrégebbi dalt tudó férfi énekesként. A legtöbb dalt és legrégebb anyagot tudó női énekes pedig Horváth Józsefné Kertai Margit volt.

A kötet kiadója a rábapatonai Petőfi Sándor Művelődési Ház volt, a kiadást a Győr és Vidéke Általános Fogyasztási Szövetkezet (ÁFÉSZ) és a rábapatonai Új Élet Termelőszövetkezet támogatta. A kötet 1974-ben jelent meg. Érdekességként megemlíthető, hogy a kiadvány végén nemcsak rövid német és angol, hanem – az akkori időknek megfelelően – cirill betűs, orosz nyelvű összefoglaló is található.

4. Barsi Ernő gyűjtőmunkája Rábapatonán

Arra kérdésre, hogy miért éppen Rábapatonára ment népdalt gyűjteni Barsi Ernő, miért erre a településre esett a választása, Eőry Endréné válaszolt: „A férjem ének-zene tanár volt Rábapatonán, később a kultúrház vezetője lett. Ő a győri Tanítóképzőbe járt, és jól ismerte Barsi Ernőt. A férjem vetette fel, hogy jöjjön Rábapatonára gyűjteni. Együtt mentek ki a házakhoz, hogy meghallgassa az idősebb énekeseket, mindig a férjem kísérte. A fiatalabbak eljöttek a kultúrházba, ott énekeltek.”

A gyűjtés körülményeire Bán Rafaelné Banyó Anna így emlékszik: „Házról házra járt, mindenhol az időseket kereste. Mindenre kíváncsi volt, a régi dalokra, régi szokásokra, minden érdekelte: legényélet, leányélet, még a mondókák is. Amit elmondtak az idősek, azt füzetbe leírta, meg a dalokat is leírta. Apósomé, Bán Gábor és Bán Gáborné Nanica nagyon sokat tudtak a régi dalokból. Apósom igen sokat énekült katonadalokat is.”

Barsi Ernő tevékenységére így emlékszik Molnár Ferencné Varga Teréz: „Rengeteget dolgozott a népdalért, ez volt az élete. Az olyan boldog volt, amikor egy-egy új dalt meghallott, többször is elénekeltette, hogy átélje a dalt. A hegedűt otthon nem hagyta volna soha. Nagyon szépen tudott hegedülni. Eőry Endrével is szoktak hegedülni, ketten, közösen. Sokat mesélt nekünk arról, hogy hol gyűjtött, merre járt. Elénekelte a dalokat is. Tanított bennünket (2. ábra).

2. ábra: Barsi Ernő a rábapatonai dalosokkal
Forrás: Molnár Ferencné Varga Teréz családi fényképe

Nagy tudású, intelligens ember volt, igazi úriember. Nagy tisztelettel beszélt mindig mindenkivel. Sose mondta, hogy ő doktor Barsi Ernő, pedig az volt, ő csak Ernő bácsinak engedte hívni magát. Nagyon közvetlen ember volt, igen aktív életet élt, szép kort ért meg.”

A gyűjtőmunka kezdetét Molnár Ferencné Varga Teréz így jellemezte: „Úgy kezdődött, hogy volt egy felhívás, hogy lehet menni a kultúrba énekelni. Én apósommal, idősebb Molnár Ferencsel és a férjemmel mentem el először. Először Eöry Endre hallgatott meg bennünket, utána Barsi Ernő. Sok dalt elénekeltünk neki, a különlegeseket válogatta ki, amelyeket érdemesnek tartott továbbadni, megörökíteni. Olyan népdalokat keresett, amelyek nem közismertek, nem olyanokat, amelyeket mindenki tudott már. Magnóval fölvette a dalokat, de azért kottát is csinált, meg a szöveget is leírta.”

Barsi Ernő rábapatonai gyűjtőútjával hosszú évekig tartó gyümölcsöző együttműködés vette kezdetét közte és a rábapatonai népdalkör, a „Pávakör” között. Hozzáértő zenei irányításával több hagyományörző műsor is elkészült. Ezeket nagy sikerrel adták elő nemcsak helyben a falunapokon vagy téves közgyűlésen, hanem később rádióműsorban is. A környező településeken is felléptek, még Szlovákiában is. Sályban is szerepeltek, Barsi Ernő szülőfalujában. Erre a látogatásra így emlékszik vissza Molnár Ferencné Varga Teréz: „Meghívott bennünket, voltunk nála Sályban, a saját falujában. Vendégül látott bennünket a saját lakásában. A falujában nagy tisztelettel beszéltek róla, körülrajongták. Láttuk, amikor ott voltunk, hogy nagyon szeretik.”

A rábapatonaiakat Barsi Ernő is nagyon megkedvelte, Molnár Ferencné Varga Teréz elmesélt erről egy történetet: „Minden héten hétfőn eljött Iduka nénivel, a feleségével. Más faluba is ment, de oda más napokon. Hozzánk, Rábapatonára mindig hétfőn jött. Ki nem hagyott volna egyetlen hétfőt sem. Bármilyen idő volt, akkor is eljöttek, télen is. Nagy ködben is eljött, volt, hogy elkerülték a ködben az autóval a patonai bejárat, akkora köd volt. Ezt ő maga mosolyogva mesélte el nekünk akkor este, amikor végre nagy késéssel megérkeztek.”

Barsi Ernőnek a rábapatonaiakkal való kapcsolatát Molnár Ferencné így jellemezte: „Igen szerette a patonaiakat, azt mondta azért, mert jó dalosok, és mert szeretik a népdalokat.” A „Pávakör” által előadott hagyományörző zenei műsorok a falu régi életének legfontosabb eseményeit mutatták be, életszerűen, a szereplők saját emlékei alapján. Színre vitték a „Lakodalmas”, a „Legényavatás”, az „Aratás”, a „Bevonulás” és a „Kukoricafosztóka” című darabokat. (Nagy 2010:10) Molnár Ferencné Varga Teréz így mutatta be a színpadi produciókat: „Minden a dobogón zajlott, lejátsszottuk a színpadon az aratást. Az éppen olyan volt, mint az aratás régen, a majorban. Kiosztottuk a szerepeket, volt intéző, kaszások, marokszedők, kötélterítők. Én a színpadon is marokszedő voltam, éppen úgy, mint a régi

„Kizökkent világ” – Szokatlan és különleges élethelyzetek: a nem-konvencionális, nem “normális”, nem kiszámítható jelenségek korszaka?

XXIV. Apáczai-napok Tudományos Konferencia tanulmánykötete

majori aratáson. A lakodalmat is lejátszottuk a színpadon az elejétől a végéig. A lakodalmásban Rafi (Bán Rafael) volt a násznagy, mi násznagyasszonyok voltunk az Annussal (Bán Rafaelné Banyó Anna) együtt.”

A „Pávakör”-ben a legtöbb dalt tudó énekes ifjabb Molnár Ferenc volt, Molnár Ferencné Varga Teréz férje. Ő az édesapjától tanulta meg a régi dalokat. Vele és a nevét viselő Molnár Ferenc Hagyományörző Alapítvánnyal egészen haláláig kapcsolatot tartott Barsi Ernő (3. ábra).

3. ábra: Barsi Ernő Rábapatonán id. Molnár Ferenc temetésén 1980.
Forrás: Molnár Ferencné Varga Teréz családi fényképe

Sosem feledkezett meg a régi rábapatonai dalosokról hosszú élete során, még 90 éves korában sem. Molnár Ferencné Varga Teréz elmondta, hogy Barsi Ernő még 90 évesen is eljött a férje halálának 20. évfordulója alkalmából tartott gyászmisére.

Molnár Ferencné Varga Teréz és Bán Rafaelné Banyó Anna nagy szeretettel beszéltek Barsi Ernőről. Mindketten kiemelték, hogy mennyire jól érezték magukat azokban az időkben a „Pávakör”-ben, és mennyire szerettek énekelni, szerepelni. „Minden műsort és dalt egyformán nagyon szerettem. A társaság is nagyon jó volt. Összetartottunk, igen tudtunk együtt énekelni, beszélgetni.” – emlékszik vissza Molnár Ferencné.

4. ábra: Bán Rafaelné Banyó Anna és Molnár Ferencné Varga Teréz Csornán szereplés alkalmával az 1970-es évek elején

Forrás: Molnár Ferencné Varga Teréz családi fényképe

Bán Rafaelné ma is nagyon hiányolja a népdalköri estéket: „Barsi Ernő tanított bennünket, a felesége is tanított nekünk rábaközi hímzést. Esténként hímeztünk és énekelünk. Én kezdettől fogva mindig ott voltam. Igen szerettem ott lenni” (4. ábra).

Összegzés

Munkámmal nemcsak az volt a célom, hogy ötven év távolából megszólaltassam a még ma is élő szem- és fültanúit Barsi Ernő Rábapatonán végzett népdalokat, néprajzot kutató és feltáró tevékenységének. Arra is törekedtem, hogy az általuk elmondottakon keresztül bemutassam a rábapatonai népdalok Barsi Ernő által végzett gyűjtésének folyamatát és eredményeit úgy, ahogy azt az adatközlő énekesek akkor átérték. Molnár Ferencné Varga Teréz és Bán Rafaelné Banyó Anna mindketten elmondták, hogy életre szóló élményt jelentett nekik az, hogy részt vehettek ebben a munkában, és hogy átérezhették azt, ahogy az általuk megőrzött tudás és tradíció hogyan vált az azóta eltelt ötven év alatt közkinccsé azáltal, hogy Barsi Ernő lejegyezte és publikálta. Ilyen módon ezek a dalok az elmúlt fél évszázad alatt beépültek a magyar népzenei köztudatba. Jó példaként említhetők a „Lassan kocsis, hogy a kocsi ne rázzon...” és a „Még azt mondják, ez se szép, az se szép...” kezdetű népdalok, amelyek Barsi Ernő szakértő válogatása alapján bekerültek a *Rábapatonai hagyományai 1973.* című könyv dalgyűjteményébe, és ezáltal széles körben ismertté, sőt népszerűvé váltak nemcsak népzenei és néptáncgyűjtések, hanem más műfajú előadók műsorában is nagy sikerrel megjelenve.

Irodalom

- Ács A.–Nagy P. 2010. *Dr. Barsi Ernő 90 éves. Születésnap kiadvány.* Győr: Magyar Kultúra Kiadó Kft., Táltos Nyomda.
- Barsi E.–Eöry E. (szerk.) 1973. *Rábapatonai hagyományai 1973.* Győr és Vidéke Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet, és az Új Élet Termelőszövetkezet támogatásával, Rábapatonai Petőfi Sándor Művelődési Ház kiadása.
- Burján I. 2009. *Fejezetek Rábapatonai történetéből.* Győr: Táltos Nyomda.
- Csánki D.–Fekete Nagy A. 1897. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában III. kötet.* Budapest Magyar Tudományos Akadémia kiadása.
- Darkó J. 1972. Adalékok Rábapatonai XI–XIII. századi történetéhez. *Arrabona 14. Győr-Moson-Sopron Megyei Múzeumok közleményei.* Győr: Xántus János Múzeum. 255–264.
- Lanczendorfer Zs. 1995. Barsi Ernő bibliográfia. *Győri Tanulmányok Tudományos Szemle.* Győr: Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának kiadványa, 145–158.
- Léránt Zs. 2010. Barsi Ernő bibliográfia. *Arrabona 48/1 Győr-Moson Sopron Megyei Múzeumok közleményei.* Győr: Győr-Moson Sopron Megyei Múzeumok Igazgatósága. Palatia Nyomda és Kiadó Kft., 167–197.
- Nagy Károlyné 2010. 40 éve alakult a rábapatonai Pávakör. *Rábapatonai Község Önkormányzatának Tájékoztatója. Rábapatonai Község Önkormányzata Képviselő-Testületének hivatalos lapja.* 7. évf. /5. szám.
- Rábapatonai Település Arculati Kézikönyv.
<https://www.rabapatonai.hu/onkormanyzat/telepules-arculati-kezikonyv> (letöltve: 2021. 01. 18. 21:00)